SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2919

av Mats Green m.fl. (M)

En statlig förvaltning i medborgarnas tjänst

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att koncentrera statsförvaltningen till dess kärnuppgifter och minska onödig administration och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fullfölja implementeringen av det förstärkta grundlagsfästa skyddet för domstolarnas och domarnas oberoende och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa implementeringen av förändringen att göra det svårare att ändra grundlag och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka grundlagsskyddet för rätten till ersättning vid rådighetsinskränkningar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka grundlagsskyddet för äganderätten genom ett uttryckligt krav på proportionalitet vid ingrepp och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att grundlagsskydda rätten till domstolsprövning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra förtalslagstiftningen så att det blir tillåtet att varna omgivningen för farliga personer och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa implementeringen av ett grundlagsskydd för rätten till abort och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa implementeringen av de grundlagsändringar som behövs för att möjliggöra kriminalisering av deltagande i kriminella sammanslutningar och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa möjligheten att återkalla svenskt medborgarskap för personer med dubbla medborgarskap som dömts för grov brottslighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydliga tidsgränser för myndigheters handläggning av tillstånds- och företagsärenden och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet för opartiskhet vid myndighetsbeslut genom en skyldighet för beslutsfattare att lämna en jävsdeklaration och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en princip om tyst godkännande i lämpliga, enklare tillståndsärenden och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett fallskärmstak i offentlig sektor och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa enheten på Regeringskansliet med myndighetschefer som lämnat sina uppdrag, vardagligt benämnd elefantkyrkogården, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Koncentrera statsförvaltningen till kärnuppgifterna

En stark stat är inte en stat som gör allt, utan en stat som klarar sina viktigaste uppgifter. Statsförvaltningen ska präglas av tydliga uppdrag, effektiv verksamhet och respekt för skattebetalarnas pengar. Medborgarnas behov och verksamhetens resultat ska stå i centrum.

Moderaterna vill därför koncentrera statsförvaltningen till dess kärnuppgifter och minska onödig administration. Myndigheternas uppdrag, rapporteringskrav och arbetsformer bör prövas utifrån vilken nytta de skapar. Överlappande uppgifter och administration utan tydligt värde ska kunna tas bort. Samtidigt ska den kontroll och dokumentation som behövs för rättssäkerhet, insyn och ansvarsutkrävande värnas.

Stärk domstolarnas och domarnas oberoende

Oberoende domstolar är en grundförutsättning för en demokratisk rättsstat. Den enskilde ska kunna lita på att mål och ärenden avgörs utifrån lag och rätt, utan politiska hänsyn eller andra ovidkommande intressen. Domstolarnas självständighet är därmed ytterst ett skydd för medborgarna mot godtycklig maktutövning.

Skyddet för rättsstaten får inte vara beroende av att den politiska makten för tillfället utövas med återhållsamhet. Det måste vara robust även när de demokratiska institutionerna utsätts för påfrestningar. Moderaterna vill därför säkerställa implementeringen av det stärkta grundlagsfästa skyddet för domstolarnas och domarnas oberoende. Det arbete som har inletts bör fullföljas så att självständigheten får ett reellt och mer långsiktigt institutionellt skydd.

Gör det svårare att ändra grundlag

Grundlagarna ska skydda demokratins spelregler och den enskildes fri- och rättigheter över tid. De ska inte kunna förändras lättvindigt för att tillgodose en tillfällig politisk majoritets intressen. En parlamentarisk majoritet måste kunna genomföra sin politik, men ska inte enkelt kunna försvaga de regler som begränsar dess egen makt.

Moderaterna anser det motiverat att det blir svårare att ändra grundlag genom skärpta krav på parlamentariskt stöd. Kravet på ett mellanliggande val som förenas med krav säkerställer en bredare förankring i riksdagen. Det stärker grundlagarnas ställning och minskar utrymmet för att stegvis urholka rättsstaten och det demokratiska styrelseskicket. Fattade beslut att förstärka skyddet bör därför fullföljas och implementeras.

Stärk äganderätten och rätten till ersättning vid rådighetsinskränkningar

Äganderätten handlar inte bara om rätten att formellt äga egendom, utan också om möjligheten att använda och förvalta den. För den som äger och brukar mark kan långtgående begränsningar av användningen få betydande ekonomiska konsekvenser, även när ägandet består. Att inte ersätta markägare tex när deras brukande inskränks som följd av höga naturvärden blir även direkt kontraproduktivt gentemot samhällets målsättning att främja natur och miljö.

När det allmänna begränsar användningen av egendom för att tillgodose gemensamma intressen måste också frågan om ersättning hanteras på ett rättvist och förutsebart sätt. Enskilda ska inte oskäligt behöva bära kostnader som rätteligen bör fördelas gemensamt. Moderaterna har varit drivande i framtagandet av det förslag till förändringar som redovisades i Egendomskommitténs betänkande i augusti 2026. Moderaterna vill således stärka grundlagsskyddet för rätten till ersättning vid rådighetsinskränkningar. Ett tydligare ersättningsskydd ska ge den enskilde större trygghet och bättre förutsättningar att planera långsiktigt.

Inför ett uttryckligt proportionalitetskrav vid ingrepp i äganderätten

Privat ägande ger människor självständighet och möjlighet att forma sina egna liv. Det skapar också förutsättningar för investeringar, företagande och ett samhällsliv som inte är beroende av staten. Äganderätten måste därför ha ett starkt skydd mot omotiverade och alltför långtgående ingrepp.

Att ett ingrepp har ett godtagbart syfte bör inte vara tillräckligt. Nyttan med åtgärden måste också stå i rimlig proportion till den skada och de begränsningar som den enskilde drabbas av. Moderaterna vill därför införa ett uttryckligt proportionalitetskrav i grundlagens egendomsskydd så som det presenterats i Egendomskyddskommitténs betänkande. Det ska tydliggöras att det allmänna måste kunna motivera såväl behovet av ett ingrepp som dess omfattning och att nyttan för det allmänna är större än skadan för den enskilde.

Grundlagsskydda rätten till domstolsprövning

Fri- och rättigheter måste kunna göras gällande i praktiken. Den som berörs av ett offentligt beslut ska ha ett verksamt rättsligt skydd och möjlighet att få sina rättigheter

prövade av en oberoende domstol. Annars riskerar rättighetsskyddet att bli starkare på papperet än i verkligheten.

Moderaterna vill därför att rätten till domstolsprövning ska komma till uttryck i grundlag. Skyddet bör utformas så att det faktiskt stärker den enskildes ställning och ger tydlig vägledning för lagstiftningen. Arbetet bör drivas vidare med höga krav på rättssäkerhet och på att möjligheten till prövning ska vara reell och effektiv.

Gör det tillåtet att varna för farliga personer

Det är inte rimligt att personer riskerar att dömas för förtal om de till exempel varnar sina grannar för en dömd våldtäktsman eller pedofil som flyttar in i området. Ordet ska inte vara friare för den som trakasserar än för den som varnar. Moderaterna anser att människor som på ett rimligt sätt vill ta hand om varandra och bidra till tryggheten i vårt samhälle ska inte straffas för det och därför behöver förtalslagstiftningen förändras.

Säkerställ implementeringen avgrundlagsskyddet för rätten till abort

Rätten att bestämma över sin egen kropp är en grundläggande frihetsfråga. Kvinnors självbestämmande, integritet och möjlighet att forma sina liv ska ha ett starkt och långsiktigt skydd. Rätten till abort bör därför inte enbart vila på vanlig lagstiftning, utan också förankras i grundlag.

Moderaterna står tydligt bakom ett grundlagsskydd för aborträtten. Skyddet ska vara meningsfullt och värna en faktisk möjlighet att utöva rättigheten, samtidigt som de närmare bestämmelserna även fortsättningsvis regleras i lag. Arbetet med att implementera den grundlagsfästa rätten till abort bör därför fullföljas.

Möjliggör kriminalisering av deltagande i kriminella sammanslutningar

Föreningsfriheten är en grundläggande demokratisk rättighet. Den ska skydda människors möjlighet att organisera sig och delta i samhällslivet. Den får däremot inte bli ett skydd för sammanslutningar vars verksamhet bygger på allvarlig brottslighet och på att begränsa andra människors frihet.

Moderaterna står tydligt bakom de grundlagsändringar som görs för att möjliggöra kriminalisering av deltagande i kriminella sammanslutningar. Syftet är att ge rättsväsendet bättre möjligheter att angripa den organiserade brottslighetens strukturer.

Regleringen ska vara tydligt avgränsad och rättssäker, så att den träffar deltagande i kriminell verksamhet utan att inskränka legitim föreningsverksamhet. Implementeringen av det pågående grundlagsarbetet bör därför fullföljas.

Möjliggör återkallelse av medborgarskap vid grov brottslighet

Det svenska medborgarskapet innebär en stark och varaktig gemenskap med Sverige. Det ska värderas högt och förenas med respekt för det demokratiska samhället och andra människors fri- och rättigheter. Den som genom mycket allvarlig brottslighet angriper dessa värden ska kunna möta långtgående konsekvenser.

Moderaterna har varit pådrivande för att möjliggöra återkallelse av svenskt medborgarskap för personer med dubbla medborgarskap som dömts för grov brottslighet som hotar vårt lands vitala intressen, däribland allvarlig systemhotande brottslighet inom kriminella nätverk. Regelverket ska utformas rättssäkert, med tydliga förutsättningar och vara förenligt med Sveriges internationella åtaganden.

Inför tydliga tidsgränser för myndigheters handläggning

Den som vill starta företag, utveckla en verksamhet eller genomföra en investering ska kunna förvänta sig besked från det offentliga inom rimlig tid. Myndigheternas krav på enskilda och företag måste motsvaras av tydliga krav på myndigheternas egen handläggning.

Moderaterna vill därför införa tydliga tidsgränser för handläggningen av tillstånds- och företagsärenden. Tidsgränserna bör anpassas efter ärendenas karaktär och förenas med tydlig information om vilka underlag som krävs. Eventuella förlängningar ska vara motiverade och transparenta. Målet är en mer förutsebar förvaltning där rättssäker prövning förenas med respekt för människors tid och företagens planeringsförutsättningar.

Inför en skyldighet att lämna jävsdeklaration

Den som möter en myndighet ska kunna lita på att beslut fattas på sakliga grunder. Personliga relationer, ekonomiska intressen eller andra ovidkommande hänsyn ska inte påverka myndighetsutövningen. Det är viktigt både att motverka faktisk partiskhet och att värna förtroendet för beslutsfattandet.

Moderaterna vill därför införa en skyldighet för beslutsfattare att lämna en jävsdeklaration med uppgifter om förhållanden som kan påverka deras opartiskhet. Syftet är att relevanta omständigheter ska identifieras och hanteras innan beslut fattas. Skyldigheten bör utformas tydligt och ändamålsenligt, så att den stärker insynen och förebygger intressekonflikter utan att skapa omotiverad administration

Inför tyst godkännande i lämpliga, enklare tillståndsärenden

Myndigheters passivitet ska inte i onödan hindra människor och företag från att gå vidare med sina planer. I enklare och tydligt avgränsade tillståndsärenden bör det därför finnas en möjlighet till automatiskt godkännande om myndigheten inte framför invändningar inom en bestämd tid.

Moderaterna vill införa en princip om tyst godkännande i ärenden där en sådan ordning är lämplig. Det ska vara tydligt vilka ärenden som omfattas, när tidsfristen börjar löpa och vilket underlag som måste finnas. Reformen ska utformas med hänsyn till säkerhet, miljö, tredje mans rättigheter och tillämpliga EU-rättsliga krav. Målet är enklare processer och större förutsebarhet, utan att nödvändiga skyddsintressen åsidosätts.

Inför ett fallskärmstak i offentlig sektor

Offentliga medel ska användas med omsorg. Det gäller också villkoren för dem som har ledande befattningar i offentlig sektor. Ersättningar när en anställning eller ett uppdrag upphör måste vara rimliga och kunna motiveras inför de människor som finansierar verksamheten.

Moderaterna vill därför införa ett fallskärmstak i offentlig sektor. Syftet är att begränsa alltför omfattande avgångsersättningar och skapa tydligare ramar för vilka åtaganden det offentliga får göra. Reglerna bör förena rimliga möjligheter till omställning med återhållsamhet, öppenhet och respekt för skattebetalarnas pengar.

Avskaffa den så kallade elefantkyrkogården i Regeringskansliet

Ledande statliga befattningar ska förenas med tydligt ansvar och krav på att utföra ett meningsfullt arbete. När en myndighetschef lämnar sitt uppdrag ska hanteringen präglas av ordning, rimliga villkor och respekt för skattebetalarnas pengar.

Moderaterna vill därför avskaffa den så kallade elefantkyrkogården i Regeringskansliet. Staten ska inte upprätthålla en ordning som möjliggör långvariga och kostsamma placeringar utan tydligt definierade arbetsuppgifter. Villkoren när ett myndighetschefsuppdrag avslutas bör i stället vara transparenta och förena regeringens behov av en fungerande myndighetsledning med tydliga krav på ansvar och återhållsamhet.

Mats Green (M)

Ulrik Nilsson (M)

Mats Sander (M)

Susanne Wahlström (M)

Katarina Stenström Ros (M)